

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Медичний факультет
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

Фітотерапія

(назва освітнього компонента)

підготовки бакалавра (на базі диплома молодшого спеціаліста)

(назва освітнього рівня)

спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фізична терапія, ерготерапія

(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус освітнього компонента «Фітотерапія» підготовки “бакалавра”, галузі знань- 22- охорона здоров'я, спеціальності — 227 — фізична терапія, ерготерапія, за освітньою програмою – фізична терапія, ерготерапія

Розробник: Грейда Н. Б., к. пед. наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Андрійчук О. Я.)

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

протокол № 3 від 10.10. 2022 р.

Завідувач кафедри:

(Андрійчук О. Я.)

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань: 22 - Охорона здоров'я Спеціальність: 227 - фізична терапія, ерготерапія Освітня програма: фізична терапія, ерготерапія Освітній ступінь: Бакалавр на базі диплома молодшого спеціаліста українська	Вибірковий
		Рік навчання <u>3</u>
		Семестр <u>6-ий</u>
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>		Лекції 14 год.
		Лабораторні заняття 26 год.
		Самостійна робота 72 год.
ІНДЗ: <u>є</u>		Консультації 8 год.
Мова навчання		Форма контролю: залік

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Грейда Наталія Богданівна

Науковий ступінь - кандидат педагогічних наук

Вчене звання - доцент

Посада - доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Контактна інформація - Greida.Natalja@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ:

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Анотація

Освітній компонент «Фітотерапія» об'єднує оздоровлення, профілактику на лікування пацієнтів засобами використання лікарської рослинної сировини. Фітотерапія – це лікувально-профілактичне зовнішнє та внутрішнє застосування настоїв, відварів та настоек з лікарських рослин. Здобувачі отримують знання про використання і дію лікарських рослин; біологічну дію препаратів, отриманих з лікарських рослин. Необхідними є знання про речовини первинного синтезу (вуглеводи, ліпіди, ферменти) та речовини вторинного синтезу (алкалоїди, глікозиди, гіркоти, пектини, сапоніти, стероїдні сапоніти, дубильні речовини, кумарини, леткі олії, фітонциди, крохмаль, жирні та ефірні олії, клітковина, смоли, рослинні гормони, вітаміни, мінеральні речовини). Фітотерапія як наука вивчає різні форми і способи застосування лікарських рослин: живі рослини та рослинні соки; настої і відвари як найпростіші водні витяжки; настойки як найдавніша форма спиртових витяжок; екстракти як рідкі концентровані або згущені витяжки з лікарської рослинної сировини; порошки рослинного походження; компреси; припарки. Для підвищення

ефективності дії фіточаїв до них додають ароматичні та лікувальні речовини. Фізіологічна та лікувальна дія фітотерапії залежить від способу використання фітосировини. У даний навчальний курс включено комплексні засоби лікування засобами фітотерапії окремих хвороб: алергічні захворювання, тромбофлебіт, виразкова хвороба шлунку і дванадцятипалої кишки, гастрит, гіпертонічна хвороба, порушення серцевого ритму, грибкові захворювання шкіри, піхви, бронхіт, пневмонія, сезонні гострі респіраторні захворювання, коліт, кровотечі, нефрит, уретрит, цистит, цукровий діабет. Зацікавити може адаптивна та тонізуюча дія рослин, багатих вітамінами та мікроелементами, роль вітамінів в обміні речовин організму та використання фітосировини при гіповітамінозах, авітамінозах і токсична дія вітамінів при гіпервітамінозах. Окремий напрямок фітотерапії – це використання лікарських рослин в системі раціонального харчування, застосування рослин як коректорів фізіологічних функцій, стимуляція м'язової активності лікарськими рослинами та значення вітамінів для оптимізації фізичної працездатності.

Преквізити - нормальна анатомія людини (за професійним спрямуванням); функціональна анатомія; основи практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії (вступ до спеціальності); клінічний реабілітаційний менеджмент при порушенні діяльності серцево-судинної та дихальної систем; основи медичних знань та медична термінологія.

Постреквізити – підготовка до атестації.

Метою вивчення освітнього компонента «Фітотерапія» є ознайомлення здобувачів з найпоширенішими лікарськими рослинними препаратами, які ростуть в Україні і поза її межами, і здавна використовуються в народній і науковій медицині. Особлива увага приділяється найбільш поширеним лікарським рослинам помірних широт, їх ботанічній та фармакологічній характеристиці; практичному застосуванню цих рослин у народній медицині та заходам безпечної поведінки з ними. Висвітлено питання застосування лікарських рослин при різних захворюваннях; загальні питання заготівлі, сушіння та їх зберігання; дозування і тривалість застосування препаратів з лікарських рослин; загальні відомості про діючі речовини.

Основним завданням освітнього компонента є вивчення лікарських рослин, які можуть бути використані для ефективного лікування і профілактики різних захворювань, особливо тих рослинних лікувальних засобів, які безпосередньо можна застосовувати при захворюваннях внутрішніх органів, травмах і захворюваннях опорно-рухового апарату як допоміжний засіб фізичної терапії у лікарняному та післялікарняному періодах.

Результати навчання (Компетентності)

До кінця навчання здобувачі повинні бути компетентними у таких питаннях:

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ФК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

ФК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя

ПР 9 Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

ПР 13 Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Основні концепції фітотерапії. Вплив лікарських рослин на організм людини						
Тема 1: Короткі відомості про використання та біологічну дію лікарських рослин	13	2	2	8	1	ДС РМГ/5
Тема 2: Форми і способи застосування лікарських рослин. Комплексні засоби лікування окремих хвороб	15	2	2	10	1	ДС РМГ/5
Тема 3: Адаптивна та тонізуюча дія рослин, багатих вітамінами та мікроелементами	13	2	2	8	1	ДС РМГ/5
Тема 4: Використання лікарських рослин в системі раціонального харчування людей з різними нозологіями	17	2	4	10	1	ДС ДБ РМГ/5
Разом за модулем 1	58	8	10	36	4	5
Змістовий модуль 2. Правила застосування лікарської рослинної сировини						
Тема 5: Рослини які містять речовини, що впливають на серцево-судинну систему і ті, які мають заспокійливу дію. Рослини тонізуючої та протизапальної	17	2	4	10	1	ДС РМГ/5
Тема 6: Рослини відхаркуючої та проносної дії. Дія рослин, які містять сечогінні та потогінні речовини	17	2	4	10	1	ДС РМГ/5
Тема 7: Рослини, які містять гіркоти для збудження апетиту та в'язучі речовини	13	-	4	8	1	ДС РМГ/5
Тема 8: Рослини, які містять обволікаючі та жовчогінні речовини. Дія рослин, які містять протиглисні та кровоспинні речовини	15	2	4	8	1	ДС РМГ/5
Разом за модулем 2	62	6	16	36	4	5
Види підсумкових робіт						Бал
Підсумкова контрольна робота №1						5
Підсумкова контрольна робота №2						5
Всього годин / Балів	120	14	26	72	8	5/200

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / РС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота, РМГ – робота в малих групах, ПКР – підсумкова контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота здобувача передбачає підготовку до лабораторних занять, теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не увійшли до практичного курсу, або ж були розглянуті коротко (перелік поданий нижче). Завдання для самостійного опрацювання входять в структуру лабораторних занять та оцінюються в процесі поточного контролю на лабораторних заняттях під час вивчення відповідних тем.

- 1. Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при алергії.**
Алергія на домашній пил. Алергічна нежить. Кропивниця. Нейродерміти.
- 2. Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях верхніх дихальних шляхів.**
Астматичні наступи. Бронхіт. Пневмонія. Плеврит. Бронхіальна астма. Емфізема легень.
- 3. Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях серцево-судинної системи.**
Недостатність кровообігу. Атеросклероз. Інфаркт міокарда.
Стенокардія.
Гіпертонічна хвороба. Гіпотонічна хвороба. Ревматизм.
- 4. Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях органів травлення.**
Холецистит і жовчокам'яна хвороба. Коліт. Глистяна інвазія. Гастрит. Виразкова хвороба шлунку і дванадцятипалої кишки. Захворювання кишок.
- 5. Визначити лікувальну дію лікарських рослин при захворюваннях обмінних речовин.**
Ожиріння. Цукровий діабет. Подагра.
- 6. Визначити лікувальну дію лікарських рослин при захворюваннях суглобів.**
Артрити. Артози.
- 7. Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при порушеннях нервової системи.**
Страхи. Подразливість. Депресія та погані настрої.
Порушення сну. Надмірна вага. Скреготання зубами.
- 8. Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів.**
Збори сечогінні. Нефрит. Цистит. нирковокам'яна хвороба.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика науково-педагогічного працівника щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах

прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Всі учасники освітнього процесу повинні дотримуватись вимог чинного законодавства України, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку ВНУ імені Лесі Українки, загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, порядності та толерантності.

Вивчення освітнього компонента передбачає постійну роботу здобувачів освіти на кожному занятті. Середовище під час проведення лекційних та лабораторних робіт є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі освіти не повинні спізнюватися на заняття. Усі здобувачі освіти на лабораторних роботах відповідно до правил техніки безпеки повинні бути одягненими в білі халати. Перед початком заняття здобувачі повинні вимкнути звук засобів зв'язку (мобільний телефон, смарт-годинник тощо).

Здобувачі освіти здійснюють попередню підготовку до лекційних та лабораторних занять згідно з переліком рекомендованих джерел. До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note) для роботи з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату медичного факультету.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

В освітньому процесі застосовується дві шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкала та 4- бальна шкала. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно із нижче наведеними правилами. Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 200 балів.

Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному лабораторному занятті за 4- бальною шкалою (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»). На кожному лабораторному занятті студент отримує оцінку за цією шкалою.

Рівень володіння теоретичними знаннями та оволодіння практичними компетентностями, які розглядаються на лекційних та лабораторних заняттях, а також вивчаються здобувачами самостійно, визначається за 4-бальною шкалою відповідно до підсумкових критеріїв, які зазначені нижче.

Сукупність знань, умінь, навичок, компетентностей, які набуті здобувачем у процесі навчання з кожної теми орієнтовно оцінюється за такими критеріями:

– 5 ("відмінно") – здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових джерел, логічно мислить і формує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– 4 ("добре") – здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з джерел, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

– 3 ("задовільно") – здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованих джерелах, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

– 2 ("незадовільно") – здобувач не опанував навчальний матеріал теми, не знає

наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в джерелах, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Здобувач має отримати оцінку на кожному лабораторному занятті. У разі пропуску лабораторного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання лабораторних занять, але не пізніше останнього тижня у відповідному семестрі. Якщо здобувач пропустив більше, ніж 3 практичні заняття, він має отримати дозвіл на їх відпрацювання у деканаті.

Відвідування занять здобувачами є обов'язковим та дає можливість отримати загальні та фахові компетентності. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету) або може бути відпрацьоване на консультаціях відповідно до встановленого порядку.

У разі наявності диплома молодшого спеціаліста (молодшого бакалавра, фахового молодшого бакалавра) можливе зарахування (перезарахування) певної кількості годин відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн- курсах, які дотичні до тем освітнього компонента, можливе зарахування певної кількості балів (за попереднім погодженням з викладачем), відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

У разі переходу на дистанційну форму навчання викладання курсу відбувається в команді освітнього середовища Microsoft Office 365 відповідно до Положення про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату.

Політика щодо академічної доброчесності.

Науково-педагогічний працівник і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 42 Закону України «Про освіту». Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки та Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ.

У разі недотриманням здобувачем *засад академічної доброчесності* - сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими керуються учасники освітнього процесу під час навчання, викладання і провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень, оцінювання роботи не буде відбуватись. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайнтестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: • самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); • посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; • дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; • надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо з об'єктивних причин заняття пропущене, здобувач відпрацьовує тему лабораторного заняття. День та години

відпрацювання визначаються графіком консультацій, який оприлюднюється.

У випадку невиконання та не відпрацювання лабораторних робіт студент не допускається до підсумкового контролю та його підсумковий бал за поточний семестр не визначається.

Терміни проведення іспиту, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом екзаменаційної сесії. У разі не складання іспиту, здобувач може перездати його двічі.

У відомості, індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача освіти записується підсумкова кількість балів за екзамен.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Формою підсумкового контролю є залік.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК становить 200 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 122 бали. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок за 4-бальною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (далі – СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за 200-бальною шкалою згідно таблиці 1.

Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 200 балів).

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Не- достатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 122 бали, він складає залік під час

ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 200. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
170–200	Зараховано
150–169	
140–149	
130–139	
122–129	
1–121	Незараховано (необхідне перескладання)

ЗАПИТАННЯ НА ЗАЛІК

1. Біологічна дія лікарських рослин.
2. Форми і способи застосування лікарських рослин.
3. Адаптивна та тонізуюча дія рослин, багатих вітамінами та мікроелементами.
4. Правила збирання, зберігання, обробки лікарської рослинної сировини.
5. Правила збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при алергії.
6. Правила збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях верхніх дихальних шляхів.
7. Правила збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях серцево-судинної системи.
8. Правила збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях органів травлення.
9. Правила збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях обміну речовин.
10. Правила збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях суглобів.
11. Правила збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів.
12. Правила збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Вибрані питання нутріціології: навч. посіб. / Л. Андріюк, О. Зав'ялова, С. Федяєва, В. Яцюк, С. Ломейко, Є. Глебова; Львів. нац. мед. ун-т ім. Данила Галицького. — Львів: Коло, 2015. — 118 с.

2. Гарник Т.П. Основи фармакогнозії і фітотерапії: навч. посіб. для студентів мед. ВНЗ III— IV рівня акредитації / Т. П. Гарник, В. М. Князевич, В. А. Туманов, Л. В. Андріюк, Я. А. Соцька. — Житомир: Рута, 2015. — 446 с.
3. Гребняк М.П. Дієтологія у термінах, схемах, таблицях, тестах [Текст] : навч. посіб. / М. П.Гребняк [та ін.] ; рец.: М. В. Погорелов, В. В. Бабієнко. - Дніпро : Акцент ПП, 2018. – 248 с.
4. Грейда Н.Б. Лікарські рослини та їх застосування: навчальний посібник Н.Б.Грейда, Б.П.Грейда, В.В.Кварцяний. - Луцьк: Видавництво Волинська обласна друкарня, 2003. – 244 с.

Додаткова література

1. Афанасюк О. І. Принципи раціонального харчування [Текст] / О. І. Афанасюк, О. О. Яковець //Новости медицины и фармации : всеукр. спец. мед.-фармац. изд. - 2018. - N 1. - С. 12-13.
2. Бензель Л. В. Лікарські рослини і фітотерапія (фітотерапевтична рецептура) / Бензель Л. В., Дармограй Р. Є., Олійник П. В., Бензель І. Л. — К.: ВСВ «Медицина», 2010. — 400 с.
3. Галушко Н. А. Еволюція системи харчування населення незалежної України [Текст] / Н. А. Галушко // Сучасні проблеми токсикології, харчової та хімічної безпеки = Modern Problems of Toxicology, Food and Chemical Safety : наук.-практ. журнал. - 2018. - N 2/3. - С. 107-117.
4. Грейда Б.П. Вітаміни та основні харчові речовини в обмінно-фізіологічних процесах організму і лікуванні хворих: монографія / Б.П.Грейда, Н.Б.Грейда, В.В.Демчук, В.В.Кварцяний. - Луцьк: Видавництво „Волинська обласна друкарня”, 2002. – 201 с.
5. Грейда Н.Б. Дієтотерапія при захворюваннях печінки / Н.Б.Грейда, О.Я.Андрійчук // Перспективи розвитку медичної та фізичної реабілітації на різних рівнях надання медичної допомоги: зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м.Тернопіль, 23-24 вересня 2021 р.). – Тернопіль: ТНМУ, 2021. – С.21-22.
6. Гузій О. 7 правил харчування: здорова тарілка для дорослих українців [Текст] / О. Гузій // Укр.мед. часопис = Украинский медицинский журнал : наук.-практ. загальномед. часопис. - 2017. - N 6. - С. 61-63 .
7. Гулько Р. М. Словник лікарських рослин світової медицини / Р. М. Гулько. — Львів:Ліга-Прес, 2005. — 506 с.
8. Дедишина Л. Гігієна, правильне харчування та якість питної води (Здоров'я ротової порожнини) [Текст] / Л. Дедишина // Фармацевт-практик : наук.-попул. та станово-побутовий журн. - 2019. - N 3. - С. 28-29.
9. Дебейки М. Диета здорового сердца / М. Дебейки. – Минск: Поппури, 2014. - 259 с.
10. Ильин В. Лечебные диеты при панкреатите и других болезнях поджелудочной железы /В.Ильин. – К., 2010. – 127 с.
11. Курилко Л.М. Практикум з фітотерапії / Л. М. Курилко, Т. І. Рябека. — К. : Здоров'я, 2000. — 112 с.
12. Ліки, біль та харчування. Чи є зв'язок? [Текст] / R. F. Bell [и др.] // Новости медицины и фармации : всеукр. спец. мед.-фармац. изд. - 2017. - N 7. - С. 10-11.
13. Лікарські засоби: належна практика культивування та збирання вихідної сировини рослинного походження; розроблено: дослідна станція лікарських рослин Національної академії аграрних наук. - К.: Міністерство охорони здоров'я України, 2012.
14. Лисюк Р. М. Цілющі деревні рослини: навч. посіб.-довідн. / Лисюк Р. М., Шляхта Я.М. — К.:Знання, 2014. — 221 с.
15. Молочек Н. В. Сучасні погляди на проблеми неправильного харчування та перспективи

- їх вирішення [Текст] / Н. В. Молочек, Т. М. Фалалєєва, О. І. Цирюк // Здоров'я України : мед. газета. - 2019. - N 2 (Гастроентерологія. Гепатологія. Колопроктологія). - С. 32-33.
16. Розумне та якісне харчування - основа основ [Текст] // Приватний лікар : журнал медичної еліти. - 2017. - N 6. - С. 4-7.
17. Сафонов М. Повний атлас лікарських рослин / М. Сафонов.. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 384 с.
18. Смоляр В. І. Неолітична революція в харчуванні людини [Текст] / В. І. Смоляр // Пробл. харчування = Problems of Nutrition : наук.-практ. журн. - 2014. - N 2. - С. 75-77 .
19. Теоретичні та практичні аспекти нутриціології: навч. посіб. / Л. В. Андріюк, Т. П. Гарник, В. М. Яцюк, С. І. Федяєва; Львів. нац. мед. ун-т ім. Д. Галицького. — Львів:Посвіт, 2016. — 126 с. — Бібліогр.: с. 123—126.
20. Харченко Н. В. Здоровое питание в контексте современной диетологии [Текст] / Н. В. Харченко // Здоров'я України : мед. газета. - 2018. - № 3 (Гастроентерологія. Гепатологія. Колопроктологія). - С. 6-7.
21. Харченко Н. В. Здорове харчування та дієтотерапія: медичний аспект [Текст] / Н. В. Харченко //Здоров'я України : мед. газета. - 2019. - N 5. - С. 42-43.
22. Харченко Н.В. Дієтологія / Н. В. Харченко, Г.А. Анохіна. - Київ; Кіровоград: Меридіан, 2012. — 528 с.
23. Current nutritional status and nutrition-related health problems in school-age children. Results of assessing nutrition-related knowledge, attitudes and practice [Текст] / E. Dupouy [et al.] // Пробл. харчування = Problems of Nutrition : наук.-практ. журн. - 2017. - N 2. - С. 35-46 .

Електронні ресурси:

1. <https://www.yakaboo.ua/sportivnaja-farmakologija-i-dietologija.html#tab-attributes>